

בזקקין ללמוד תורה. החשש הוא שבבילי, שבאבא שלי לא תלמיד חכם, אסור לי להתיישב.

לא לשכוח את גותן התורה
"שאינו מכריז בתורה תחלה" בהמשך הגמרא מביאה פסוקים מספר ירמיהו וממנו לומדת שסיבה זו גרמה גם לחורבן הבית:
"מי האיש החכם ויבן את זאת ויאשר דבר פי ה' אלו ויגדה על מה אָךְהָהּ הַאֲרֶץ נִצְתָה כַּמְדָּבָר מִבְּלִי עֵבֶר. וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְךָ אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפִיָּהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא הִלְכוּ בְהִי."
"האיש החכם" אלו הנביאים, הקב"ה מדבר איתם, אבל הקב"ה כעצמו הוא היחיד שפירש את סבת החורבן. הסיבות לחורבן גלויות אבל חדל כדרכם מחשבים את השרש, באיזה מקום הסדקים התחילו ואיך הם הלכו והתרחבו עד שהגיעו לעבירות גדול ונתיב החורבן. לברך בתורה תחילה זה לא רק האמירה של ברכות התורה, אלא לגשת ללימוד התורה ביחס הנכון. בברכות התורה אנו מכניס את הקב"ה בתוך "גותן התורה", והשאלה הגדולה היא את מה אגותן לומדים? ברור שהתורה זה דבר ה' אבל מתי הוא אמר אותה? אם זה מתחיל ונגמר בדברים שנאמרו במעמד הר סיני לפני אלפי שנים איך כל זה קשור אלינו כעשוי? האם אגותן לומדים דבר יבש שיש בו הליכות איך להתנהג? או שאגותנו באמת מבינים שעכשיו הקב"ה הוא נתן התורה, עכשיו אפשר לפגוש את רצון הבורא דרך הסוגיה בדרים, לא לברך בתורה תחילה זה להפוך את התורה לחכמה אנושית, לשכוח את גותן התורה זה לימוד ללא התייחסות לרצון האלוקי שעומד בבסיס התורה ומתווה את רוח הדברים.

שורש החורבן
אפשר להביא לעקרון זה הרבה דוגמאות, ניקח אחת מחורבן בית שני, סוגיה ידועה בגמרא במסכת יומא מפרטת את סיבות החורבן הגלויים:
"מקדש ראשון מפני מה חרב מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים. אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות ובמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך

1 יקראו י"ג.
2 ראה ש"ש עבודת שלמה, חלק א, סימן א, ד"ה בהא דזרין. וכן מאלו כי התורה רחוק מלהיות חסד.

ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים.
אני יכול להעיד על עצמי שאם הייתי מגיע לקרית גת ערב החורבן והיו מלמדים אותי בשיעור את הגמרא היו ששנאת חנם שקולה כנגד שלוש העבירות עדיין הייתי ממשיך לשנוא, זה לא שהם לא ידעו את זה, אלא יש פה בעיה אחרת. הגמרא לא שואלת אבל אנחנו יכולים וצריכים לשאול - אם הם ידעו תורה למה הם המשיכו לשנוא?

רצון ה' שבתורה
אתם בקרית גת לא מכירים את העיוות שאני יציג לפניכם כעת אבל תדעו שזה יכול לעלות במחשבה של האדם. יש מצווה בתורה "לא תשנא את אחיך בלבבך", במילים "לא תשנא" אין יותר מידי מרחב תימרון שאפשר להתפלפל בו, גם המילה 'בלבבך' ברורה דיו, אך המילה 'אחיך' מותירה מקום לספקות ותהיות, האם כל אחד מישראל נכנס לקטגוריה הזו? או שמא בגלל סיבה כזו או אחרת הוא כבר לא אחי ומותר לי לשנוא אותו.

במצב כזה שהפסוק לא מדבר על מקרה מסוים, אין זה יעוצו שיקראו לי את הגמרא ביומא על חומרת השנאה, כי הבעיה לא אחי אלא אצל ההוא שלא מתנהג כמו אח שלי, זה קלוקול גדול. אם הם זוכרים את גותן התורה האם היו מרוצים מכך שפלוגי לא אח שלי? האם נתן התורה אמר את הפסוק הזה כדי שאתפלפל בתנאי הכניסה למועדון ה'אחיך'? שבבילי זה הוא נתן את המצווה הזו? או שאולי הפסוק נאמר כמצווה בכדי שישוד האחוזה יהיה אלוקי ונצח...

אף אחד או לא היה מסוגל ומעז להתיר לעצמו איסור, אבל ברבע ששוכחים את גותן התורה, את המגמה הכללית והפשוטה של התורה, אפשר להכניס לכל מקום את העיוות של החלק האנטי-הומניטרי והמזמזמם שבאישיותנו. פעם שאלו את ר' שלמה זלמן אייערבר שאלה, הוא היה מגדולי הדור, פוסק, מחמיר, מהדר, השאלה הזו מתרחשת כל שני וחמישי בצה"ל, חייל מקבל חבילה מהתורים או מתישיבה או מהחברים, הוא פותח אותה ויש בה דברי מאכל, יש לו חבר בצוות, חילוני, הוא לא נוהג לברך או ליטול ידיים, האם מותר לו לכבד

1 יקראו י"ג.
2 ראה ש"ש עבודת שלמה, חלק א, סימן א, ד"ה בהא דזרין. וכן מאלו כי התורה רחוק מלהיות חסד.

אוהו? ההבנה הראשונה שקופצת היא - לא! זה איסור 'לפני עין'! אז צריך לדייק שאיסור 'לפני עיור' נאמר על מקרה שאדם נותן יין לנזיר, במקרה שהוא לא יכול להגיע ליין בלעדיו והוא ממש גורם לו לעבור איסור, זה האיסור מדאורייתא, אבל במקרה של השאלה זה נחשב 'מסייע לדבר עבירה'.
המחשבה הראשונה היא שזה אסור, מתוך מחשבות של קדושה, האדם לא רוצה שחברו יכשל ויאלץ בלא ברכה. אומר ר' שלמה זלמן אייערבר שזו טעות, כי בהרבה מקרים אם לא תכבד אותו זה יכול לפתח רגשי שנאה בליבו של האחר, ובניוד לאיסור דרבנן של ברכה יכול להתפתח כאן איסור דאורייתא של "לא תשנא את אחיך בלבבך". אדם חושב שהוא צדיק וקדוש, הוא לא יתן למישהו לאכול בלי לברך, שילך הביתה עם הצידקות הזו! הקב"ה לא רוצה שנגרם לשנאה ובמקרה הזה הוא הגורם הישיר.

יש מושג כזה שרווח שנקרא כוונות האר"י, לפני שאגותנו רצים לכוון כל מיני כוונות עליונות ולנסות להגיע למדרגות מיוחדות, ישנה כוונה פשוטה ובסיסית שהאר"י הנהיג לומר בתחילת התפילה והיא נחלת כולנו, לא האמירה לבדה, אלא העמדה הנפשית שהיא מבקשת להשתית בגשנות. "הריני מקבל עלי מִצְוַת עֲשֵׂה שְׁלֹ" וְאַתְּבָרָה לְרַעַב בְּמִוֶּלֶךְ, וְהַרְיֵי אֹהֶב כָּל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּנַפְשִׁי וּמְאוּזִי".

יראת שמים בבסיס לתורה
רב יהודה בשם רב אמר רב שמדוב העיסוק וההתמדה, החריפות הזכרון והעמל, אפשר לשכוח שיש גותן לתורה. וכן חז"ל דרשו על הפסוק בישעיהו "והיה אמונת עמך חסן ישאלת חקמת וידעת יראת ה' היא אצור", שללא יראת שמים כל המעלות לא שוות דבר. לכן הר' מקוצק היה אמר על הגמרא שדרשת את הפסוק "את ה' אֶלְדִּיךָ תִירָא" - "לרבות תלמידי חכמים" שהכוונה היא שבגם תלמידי החכמים צריכים להיות יראים מה', זה חיוב לכולם, וזהו בירור גדול.

1 "לפני עין" זהו חסן ממש" ויקרא י"ג, ר"ה ספרא קדושים פוקב "לפני טומא דבר".
2 עבודת דתו י"ב.
3 מובא בגמרא המנחה לאר"י מובא בבסיסי והעומק בסידורים. וראה לקו"י השפעת חכמתו, יש ובהערות שם.
4 שבת לא י"א-י"ב.
5 ר"ב.
6 פסחים כ"ב ע"ב קידושין כ"ג ע"ב בבא קמא מא י"ב בצורות ע"ב.
7 דברים י"ב.

בזמן שהרב ישראלי¹ צ"ל היה ראש הישיבה של 'מרכז הרב' הוא היה אומר לנו שהסיבה שבגללה ביקש רבני יוחנן בן זכאי להציל את יבנה בזמן חורבן בית המקדש השני² מוסברת בגמרא בברכות³:

"מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה ותברי בריה אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי ושמה תאמר אני מרכה והוא ממעים שינוי אחד המרבה ואחד הממעים ובלבד שיכוין לבו לשמים".
אחד חקלאי ואחד לומד תורה, זה שלומד לא מתגשש על זה שעובד בשדה, לא לומדים תורה ומתוך כך נהיים הכי טובים בעולם, לימוד תורה זו שליחות, אחריות, לומדים כדי לשרת את הבורא, ודבר בראשון בשירות הוא להיות עם עמוה, כך רבי יוחנן היה אומר⁴: "אם לַמְדַּת תּוֹרָה תִּרְבֶּה, אֵל תִּפְדֶּיךָ טוֹבָה לְעַמְּךָ, פִּי לְכַר גֹּאֲרֶת".

1 הרב שמואל ישראלי היה ראש ישיבת מרכז הרב, דין בבית הדין הרבני הגדול רוב של כפר הרא"ה.
2 עין גיסין ע"ב.
3 ד בבא קמא ע"א.
4 אבות ג, ב.

סמרטפון חסום

5 **שאלה:** אני מתלבט זמן רב מה עדיף, האם לעבור לסלולרי פשוט בלי אינטרנט או להישאר עם סמרטפון ולשים חסימה. יש טוענים שסמרטפון עם חסימה עדיף כדי להתמודד ולא לברוח?

10 **א. תשובה:** ודאי עדיף טלפון כשר פשוט. אסור לאדם להכניס את עצמו לידי נסיון, כי מנין לו שיעמוד בנסיון. אם הקדוש ברוך הוא שולח לנו נסיון, זה סימן שאפשר לעמוד בו, וכמובן אין זה בטוח שנעמוד בו, שהרי יש לאדם בחירה חופשית, אבל ברור שאפשר לעמוד בו, ואם כך גזר רבונו של עולם, להכניס אדם לנסיון, סימן שכך זה טוב. ואף על פי כן, אנו מתפללים כל בוקר "ואל תביאינו לידי נסיון", ועיין פירוש מרן הרב קוק שם בסידור עולם ראייה. אבל להכניס עצמנו לנסיון, חס וחלילה.

15 **ב. שמא תאמר:** זו בריחה. אכן זו בריחה, ואיפה כתוב שאסור לברוח. אדרבה צריך לברוח מן היצר הרע, הכי רחוק שאפשר. וזאת הסיבה שחכמים תיקנו תקנות וגזרו גזירות כדי להרחיק אותנו מן העבירה. וכמובן, אין זו המצאה שלהם, אלא רבונו של עולם הוא שציוה עליהם לנהוג כן. ולכן גזרו הרבה ותיקנו הרבה. ולפעמים גם גזרו גזרה לגזרה. אמנם בזה אחר זה, לא גוזרים, אבל בבת אחת, אפשר. כל זה, כדי לשמור את האדם מן העבירה, כי היצר הרע הוא חזק. אמנם גם יכלו לגזור יותר, אך לא רצו להכביד על האדם מעבר ליכולתו, והשאירו זאת להחלטה אישית. כמו שמסביר ספר מסילת ישרים שיש שלוש בחינות: מה שהתורה אסרה, מה שחכמים אסרו על כלל ישראל ומה שכל צדיק וצדיק גוזר על עצמו (מסילת ישרים פרק יא לגבי נזיר).

25 **ג. כמובן, המנעות מסמרטפון גם עם חסימה, אינה חומרה שאדם מטיל על עצמו, אלא דין גמור, שהרי גם אם הוא חסום, הוא אינו חסום לגמרי ועדיין מלא טומאה מכל סוג: פריצות, כפירה, לשון הרע, ליצנות וכו'. ראה בשולחן ערוך שאסרו לקרוא "דברי חשק כגון ספר עמנואל" (שו"ע או"ח שז טז), וסמרטפון עם חסימה הוא פי אלף יותר גרוע מספר עמנואל, וכמובן ראייה היא יותר חמורה מקריאה, והרי כתוב: ולא תתורו אחרי לבבכם ואחר עיניכם.**

35 **ד. שמא תאמר:** אם תמיד אנו בורחים, אז כיצד נלמד להתמודד? התשובה פשוטה: לא כתוב בתורה שאדם צריך להמציא לעצמו התמודדיות, אלא די לו להתגבר על היצר הרע שכבר יש לו. וגם זו מלאכה מאוד קשה ומלחמה מאוד קשה, כפי שכתוב בספר מסילת ישרים: "כי כל עניני העולם, בין לטוב בין לרע, הנה הם נסיונות לאדם" (פרק א). וכדי לנצח יש להיות "בן חיל" (שם). הלוואי והיינו מתגברים על הנסיונות שכבר יש לנו, הלוואי והיינו זוכים למידת הזהירות, כלומר הימנעות מן החטא, ולמידת הזריזות, כלומר קיום כל המצוות, וגם מידת הנקיזות, שהיא שמירה מחטאים שאדם מרמה את עצמו שאינם חטאים כי הרבים שקועים בהם. כל אלה שלושת המדרגות אינן מידת חסידות אלא חובה פשוטה על כל יהודה פשוט.

בס"ד.

ה. יתר על כן, גם אם אדם מכניס עצמו לנסיון, ומנצח, בכל זאת יש טומאה בעצם הכניסה הזאת, כדברי ספר מסילת ישרים, כי "אי אפשר שלא תתעורר תאותו לחמוד אותם, ואפילו לא יניח את יצרו שינצח אותו, על כל פנים מידי מלחמה לא ימלט והוא בסכנה" (פרק טו), "וכל מלחמה שהיא נגד נטיית הטבע, מלחמה חזקה היא" (פרק יא).

5

ו. הקיצור, הטיעונים האלה על "התמודדות" הם מפיתויי היצר הרע, ש"איש מלחמה הוא ומלומד בערמומיות" (שם פרק ב), "כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאוד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא מתגבר בו ושולט בו" (פרק ה).

10

ז. בסיכום, לא להתחכם על התורה, לא להתחכם על חז"ל, להתנהג בטהרה, בתמימות, בצניעות, להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו ומן הדומה לדומה לו (מסילת ישרים יג), ולשאוף כל חייו להתקרב אל ד'.

15